

Motion till riksdagen 2005/06:So556

av **Marita Aronson m.fl. (fp)**

Barnperspektiv

Motionen delad mellan flera utskott

Sammanfattning

Undersökningar bland barnavårdscentraler, förskolor och skolor visar att tusentals barn i Sverige far illa utan att det kommer till socialtjänstens kännedom. Minst ett par hundratusen barn växer upp med missbrukande eller psykiskt sjuka föräldrar. Enligt personalen i barnomsorgen kan man redan i förskoleåldern ana vilka barn som kommer få svårigheter. Ändå sätts inga åtgärder in. Följderna blir missbruk, kriminalitet, självdestruktivitet – ett enormt mänskligt lidande och stora kostnader för samhället. Problemet är känt sedan länge, men den socialdemokratiska regeringen har få idéer om vad som ska göras.

Folkpartiet lanserar med denna motion några förslag till lösningar på problemet. Vår utgångspunkt är att helt vända på perspektivet när det gäller socialtjänstens insatser för barn. I stället för anmälningar och misstänksamhet ska arbetet präglas av förtroende och nätverk av olika kompetenser kring barnen.

Socialtjänstens arbetssätt, med register, utredningar och tvångsåtgärder, skrämmer bort föräldrar. Även de familjer som har en vilja att ta itu med de problem de har undviker socialen. Personal som arbetar med barn har en skyldighet att anmäla varje misstanke om att barn far illa eller riskerar att utvecklas ogynnsamt. Många fullgör inte sin skyldighet, av okunskap, rädsla för repressalier eller andra skäl. Vår lösning är att införa en rådgivande och stödjande verksamhet som får namnet Familjestödet.

Familjestödet ska inte föra journalanteckningar eller göra några utredningar. Hit ska föräldrar, barn och ungdomar kunna söka sig för att få råd och stöd. Familjestödet ska bygga nätverk mellan traditionell socialtjänst och alla institutioner och föreningar som arbetar med barn. Personal som arbetar med barn ska med föräldrarnas samtycke kunna vända sig hit för att samordna den hjälp ett barn kan behöva under svåra perioder.

Anmälningsskyldigheten, som i dag inte fungerar i verkligheten, måste begränsas till de allvarigare fallen för att föräldrar och barn ska våga prata öppet med personal i förskola, skola, socialtjänst och så vidare. Skyldigheten ska enbart gälla brott mot barn i form av misshandel, sexuella övergrepp och könsstympling, eller vid allvarlig försummelse. Samtidigt ska personer som har anmälningsskyldighet enligt lag kunna ställas till ansvar om man underlå-

tit att anmäla allvarliga fall till socialnämnden. I de fall barn själva begår brott ska detta naturligtvis anmälas till polisen.

Vi vill lyfta fram vikten av det ideella engagemanget som kan bygga gemenskap och skapa en trygg närmiljö för barn. Familjestödet ska ha nära samverkan med en frivilligcentral eller liknande, som koordinerar ideellt arbete i kommunen.

Vi vill också införa barnombud i kommunerna. Det kommunala barnombudet ska företräda barn och ungdomar, väcka diskussion i frågor som rör barn och lyfta fram barn- och ungdomsperspektivet i debatten. Barnombudet ska granska kommunens beslut som rör barn så att de fattas med barnens bästa för ögonen. På så sätt ska FN:s barnkonvention förverkligas i vardagen.

Tio förslag för en tryggare barndom:

1. Kommunerna ska inrätta en verksamhet för råd och stöd åt föräldrar och barn, Familjestödet. Registrering och dokumentation ska undvikas i syfte att fler ska våga söka hjälp.
2. Smalare och vassare anmälningsskyldighet, för att skapa förtroende i stället för misstänksamhet.
3. Kommunala barnombud ska föra barnens talan och vara pådrivande i frågor som rör barn.
4. Frivilligcentraler ska stimulera det civila samhället för att skapa en trygg närmiljö för barnen.
5. Korta köerna till barn- och ungdomspsykiatri – en månads vårdgaranti måste gälla. Barns psykiska problem kan förvärras mycket snabbt.
6. MVC, BVC och de kommunala barnombuden ska kartlägga vilka grupper som man är sämre på att nå och göra riktade insatser till dem. Arbetet ska utgå från den senaste forskningen vad gäller förebyggande insatser i barnfamiljer.
7. Om föräldrarna får stöd till hyran men sedan använder pengarna till annat måste socialtjänsten kunna ta hand om familjens ekonomi under en tid. Ekonomiska bistånd till hyra och bostadsbidrag ska kunna betalas direkt till hyresvärden. Barnets bästa måste gå före föräldrarnas integritet vid hot om vräkning. Att vräkas från sitt hem och få sina ägodelar magasinerade är en katastrof för ett barn.
8. Socialsekreterare som arbetar med barnfrågor måste ha särskild utbildning. Socialhögskolorna måste i sin undervisning ge fördjupade kunskaper om arbetet med utsatta barn.
9. 300 miljoner kronor till förebyggande arbete mot missbruk. Missbruk, både bland barn och deras föräldrar, är det enskilt största sociala problemet som drabbar barn. Alkohollangning till barn måste straffas hårdare.
10. Ett nationellt kunskapscentrum för alkohol- och narkotikarelateraden fosterskador för att bistå mödravård, barnhälsovård, skola, socialtjänst, föräldrar och andra med kunskap om dessa barns behov.

Med denna motion vill Folkpartiet ge en samlad bild av de insatser som behövs för att ge barn en trygg uppväxt i en tid av förändring. Ytterligare för-

2005/06:So556

slag och detaljer hittar Du i våra olika motioner om lag och rätt, funktionshinder, vård och omsorg, skola med mera.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	4
Förslag till riksdagsbeslut.....	6
En trygg barndom.....	8
Förtroende i stället för anmälningar	8
Barnombud i kommunerna	9
Ett starkt civilt samhälle	10
En förstärkt elevhälsa	11
Ungdomsmottagningar	12
Mobbning och trakasserier	12
Barn som far illa.....	14
Bättre kunskap i socialtjänsten	14
Barn som lever under hot från den egna familjen.....	14
Familjehem.....	15
Barn som utsätts för brott	16
Föräldrar med psykisk sjukdom eller missbruk	16
Alkoholskadade barn	17
Barn straffas när den vuxne berövas friheten	18
De ensamma barnen på flykt	18
Barn i flyktingfamiljer.....	19
Familjen.....	20
Familjen i förändring.....	21
Tid för barnen.....	21
Underhåll.....	22
Vårdnad, boende och umgänge.....	23
Barnbalk i stället för föräldrabalk.....	24
Från barn till vuxen	24
Föräldrar måste diskutera normer och värderingar	24
Internet	25
Sex och samlevnad – mycket mer än biologi.....	25
Stärk tjejers självförtroende.....	25
Barn på glid.....	26
Ungdomsbrottslingar	26
Missbruk	27
Behandling.....	29
Barn med särskilda behov	29
Fattigdom	29
Skuldsatta barn	30
Vräkningar.....	31
Barn med psykiska problem	32
Själv mord	33
Ätstörningar.....	33
Funktionshinder.....	34
Neuropsykiatriska funktionshinder.....	34
Förbättra utbildningen för de funktionshindrade	35

2005/06:So556

En tid för utveckling.....	36
Förskola.....	36
Grundskola.....	36
Gymnasieskolan.....	38
Barn och kultur.....	38

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ändra anmälningsskyldigheten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utfärda allmänna råd för socialt arbete för familjer byggt på samverkan och förtroende.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om elevhälsans samarbete med socialtjänsten och Skolverkets ansvar för samordning av elevhälsan.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bättre utbildning i barnfrågor för socionomer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredningar av barn som hotas av den egna familjen.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att psykiskt sjuka och missbrukande föräldrar som har vårdnaden om barn skall prioriteras i socialtjänstens och sjukvårdens arbete.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nationellt kunskapscentrum för alkohol- och narkotikarelaterade fosterskador.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att följa upp Kriminalvårdsstyrelsens och Socialstyrelsens arbete för att förbättra situationen för barn till frihetsberövade föräldrar.²
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunen bör ta över ansvaret för mottagandet av ensamkommande flyktingbarn.³
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barnkonventionen inte skall kunna åsidosättas för att tillgodose en reglerad invandring.³
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att tillsammans med landstingen ordna utbildningsverksamhet i ett urval av effektiva metoder för förebyggande föräldrastöd i mödra- och barnhälsovården.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om telefonstödlinje för föräldrar och andra effektiva förebyggande åtgärder.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över den trygghet lagen ger när en förälder går bort.³
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda en barnbalk som samlar lagstiftning som rör barn och som utgår från barnkonventionen.⁴
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att området sex och samlevnad behöver definieras tydligare i skolans styrdokument.¹
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föräldrarnas försörjningsstöd inte bör påverkas av barnens inkomster upp till ett halvt basbelopp per år.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att socialtjänsten får ökade befogenheter att vidta åtgärder i samband med vräkningar av barnfamiljer.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utarbeta ett handlingsprogram för att förbättra livskvaliteten för barn och ungdomar med neuropsykiatriska diagnoser, som damp/adhd och Aspergers syndrom.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättrad utbildning för funktionshindrade.¹

¹Yrkandena 3, 15 och 19 hänvisade till UbU.

²Yrkande 8 hänvisat till JuU.

³Yrkandena 9, 10 och 13 hänvisade till SfU.

⁴Yrkande 14 hänvisat till LU.

En trygg barndom

Förtroende i stället för anmälningar

Socialtjänsten bygger på frivillighet och samtycke. Ändå betraktas myndigheten som repressiv, på grund av möjligheterna att vidta tvångsåtgärder. Dagens regler för anmälningsskyldighet motverkar också helt sitt syfte och avskräcker från anmälningar. I en studie genomförd 1995 tillfrågades alla barnvårdscentraler i landet om hur många barn i upptagningsområdet som väckt oro hos BVC-sjuksköterskan på grund av att de for illa. Summan blev 6 044 barn. Av dessa var det endast elva procent som hade anmälts till socialtjänsten. Inte ens de allvarliga fallen anmäldes fullt ut. I 1 987 fall ansågs barnets situation som mycket allvarlig eller ganska allvarlig. Av dessa barn hade 18 procent anmälts.

Sveriges Radios Ekoredaktion redovisade i maj 2004 en kartläggning av anmälningar om barn som far illa. Av granskningen framgår att i de drygt 200 granskade kommunerna kom cirka 48 500 anmälningar till socialtjänsten under 2003. Av dessa ledde endast 24 700 till att utredningar inleddes. Skillnaderna mellan kommunerna var stora. I vissa kommuner ledde endast två av tio till en utredning. Granskningen visade också att inte ens två av tio polisanmälningar som gäller barnmisshandel och sexuella övergrepp leder till åtal. Anmälda fall har till och med blivit liggande i upp till två års tid utan att åtgärder vidtagits. Oftast har åtgärden sedan bestått i att fallen lagts ned på grund av brist på bevis.

Av rapporten Social tillsyn 2004 framgår också att många anmälningar av barn och ungdomar inte utreds inom individ- och familjeomsorgen.

Det finns flera orsaker till att personal som arbetar med barn inte vänder sig till socialtjänsten. Socialtjänsten betraktas fortfarande som en repressiv och stämplande myndighet. Rädsla är en annan orsak – rädsla för trakasserier från berörda familjer, för att ha gjort fel bedömning eller för att föräldrarna till exempel slutar gå till BVC så att barnet blir ännu mera oskyddat. Ett tredje skäl kan vara att man upplever att en anmälan inte gör någon nytta. Sekretessreglerna innebär också att den som anmäler inte får någon återkoppling från socialtjänsten.

Det finns ingen anledning att bevara ett system som bara ser bra ut på pappret men ger negativa effekter i verkligheten. Vi vill avgränsa anmälningsskyldigheten och samtidigt skärpa den. Skyldigheten ska enbart gälla brott mot barn i form av misshandel, sexuella övergrepp och könsstympning, eller vid allvarlig försummelse. För barn som själva begår brott gäller förstås att detta ska anmälas till polisen.

Personal med anmälningsskyldighet ska kunna åtalas för tjänstefel och dömas till böter om de inte anmäler sina misstankar. Om det upprepas ska det vara giltigt skäl för uppsägning. Den som ansvarar för en verksamhet ska ha ett motsvarande ansvar för att fungerande rutiner finns när anmälningar sker. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Vissa fall som i dag täcks av anmälningsskyldigheten är mycket lindrigare och leder sällan till några avgörande insatser eller åtgärder för barnet. För alla

de barn som på något sätt far illa eller begränsas i sin utveckling ska kommunen utveckla en mer rådgivande och öppen verksamhet i samverkan med andra aktörer.

Vi har valt att kalla detta familjestödet. Dit ska föräldrar kunna vända sig för råd och stöd utan att behöva hamna i något register eller befara tvångsåtgärder. På det sättet skapar man också en aktör dit vården, barnomsorgen och skolan med föräldrarnas samtycke kan vända sig för att medverka till att ett barn eller en familj får stöd. När föräldrarna ger sitt samtycke bryts sekretessen och alla parter kan samverka fritt för bästa möjliga resultat.

Familjestödet bör bedrivas kostnadsfritt för barn, föräldrar eller hela familjer som söker stöd. Syftet är att med hjälp av de andra aktörer som finns runt ett barn skapa nätverk av goda krafter som engagerar sig och ger stöd. Familjestödet ska bygga nätverk mellan socialtjänst, förskola, skola, elevhälsa, MVC, BVC, barnhälsovård, BUP, lokalt föreningsliv, fritidsgårdar, religiösa samfund och ideella organisationer.

Familjestödet kan ansvara för kuratorsverksamheten på skolorna eller ha nära samverkan med den. Familjestödet bör också vara huvudansvarigt för att få till stånd föräldrasamtal om normer, värderingar och gränssättning. Till dessa samtal kan föräldrar till barn i en skolklass samlas för att prata om sådant som videovåld, porr, Internet, språkbruk, stereotypa könsroller och utseendeideal, sexism och rasism. Föräldrasamtalen kan bli ett otvunget sätt att se till att alla föräldrar kommer i kontakt med familjestödet.

Rådgivande verksamhet för föräldrar och barn finns redan i olika former i kommunerna. Poängen med familjestödet är att den rådgivande funktionen skiljs helt från myndighetsutövning. Det kan vara en fördel om familjestödet drivs av en utomstående aktör med finansiering från kommunen. Misstänksamheten mot de sociala myndigheterna är djupt rotad hos många föräldrar.

När anmälningsskyldigheten har ändrats bör Socialstyrelsen utfärda allmänna råd för hur socialt arbete för familjer byggt på samverkan och förtroende kan utformas. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Barnombud i kommunerna

En mycket stor del av alla frågor som berör barn fattas av kommunerna. Det är mycket viktigt att beslut och verksamhet präglas av ett genomgripande barnperspektiv. Folkpartiet föreslår bland annat att varje kommun ska ha ett barnombud som företräder alla barn och ungdomar. Ett barnombud ska vara tillgängligt och inte ha en utredande eller myndighetsutövande funktion. Ombudet ska ha god kännedom om gällande lagstiftning som rör barn, fungera som nätverksbyggare mellan verksamheter och väcka frågor som rör barn. Att inrätta en tjänst som barnombud är en samhällsekonomiskt klok investering – en investering för framtiden.

Barnombudet ska framför allt verka där alla barn och ungdomar går att nå, i förskolan och skolan. Där har vi också möjligheter att utveckla mötesplatser för barn, ungdomar, föräldrar och andra aktörer.

Vår tanke är inte att alla kommuner ska göra på samma sätt efter några direktiv från riksdagen. Barnombudet kan ha olika funktioner beroende på kommunernas olika behov. Mindre kommuner kan samverka med varandra för att finansiera ett barnombud. I barnombudets uppdrag kan ingå att:

- företräda barn och ungdomar
- hålla sig ajour och vara pådrivande i frågor som rör barn
- verka för att föräldrar får tidigt stöd i föräldraskapet
- väcka diskussion i frågor som rör barn och lyfta fram barn- och ungdomsperspektivet i debatten
- verka för att samarbetet mellan olika verksamheter som arbetar med barn fördjupas.

Barnombudet bör lägga fram en årlig rapport som beskriver barns och ungdomars situation ur olika aspekter, lyfter fram goda exempel och föreslår åtgärder för att förbättra barns och föräldrars situation i kommunerna. Barnombudet ska bevaka att alla kommunens beslut som på något sätt rör barn fattas med hänsyn till barnkonventionen.

Barnombudet bör också följa upp hur många barn som kommer i kontakt med familjestödet och jämföra med hur många barn med problem som personal i förskola, skola och andra verksamheter känner till. På det sättet får man ett mått på hur bra kommunen fångar upp problemen. Man kan jämföra med andra kommuner och jämföra olika områden inom kommunen för att se var man behöver sätta in ytterligare insatser.

Precis som familjestödet behöver barnombudet inte vara en person direkt anställd av kommunen. Det kan i stället vara en ideell organisation eller liknande som får ersättning av kommunen för att utföra uppdraget.

Verksamheten med barnombud bör i första hand formas inom kommunerna.

Ett starkt civilt samhälle

En aktiv fritid i en drogfri miljö förebygger problem hos barn och ungdomar. Det är viktigt att unga människor får stöd att bygga starka nätverk omkring sig. Därför bör möjligheterna förbättras till meningsfull sysselsättning och utvecklande fritidsaktiviteter, där vuxna är involverade. Föräldravandring eller andra aktiviteter där föräldrar själva agerar förebyggande i den egna närmiljön bör uppmuntras.

Föreningslivet erbjuder många unga en tillhörighet i en positiv gemenskap. Fritidsgårdar och andra organiserade verksamheter för ungdomar kan därför ha stor betydelse, inte minst för ungdomar som har problem. Det är också viktigt att det finns ett utbud av olika aktiviteter såsom idrott, biografer och kulturinstitutioner. Det finns studier som bekräftar att fritidsverksamheter som engagerar och involverar ungdomar som bor i utsatta områden i princip fungerar som ett slags vaccin mot destruktivt beteende. Det finns också ett samband mellan vad ungdomar gör på fritiden och hur de lyckas i sitt skolarbete.

För att stärka det civila samhället kan det vara en fördel om fritidsaktiviteterna inte alltid organiseras i kommunal regi. Verksamheten kan i stället drivas av en föräldraförening, ett föreningsråd eller av ungdomarna själva. Att det ideella engagemanget uppmuntras ska inte ses som en ersättning för det offentliga ansvaret utan som ett komplement.

En bra metod för att stimulera det civila samhället är att kommunen ordnar en frivilligcentral, som kan vara både en fysisk plats och en Internetsida. Där kan människor som är intresserade av att på olika sätt arbeta ideellt sammanföras med varandra eller hänvisas till verksamheter som kan ha nytta av deras hjälp. Det gäller givetvis inte bara insatser som rör barn och ungdomar, utan också frivilliginsatser inom äldreomsorgen, hjälp till funktionshindrade och så vidare. I större kommuner kan frivilligcentralen delas upp i lokala avdelningar, för att stärka anknytningen till närområdet.

Frivilligcentralen ska också stimulera företag att engagera sig i sitt närområde. Det kan handla om samarbete med skolorna för att föra utbildningen närmre verkligheten, praktikplatser för ungdomar som kommit på glid och donationer till ideella verksamheter. Några företag har haft projekt där de låtit anställda utföra ideellt arbete på betald arbetstid. Det är något som frivilligcentralen kan hjälpa till att samordna.

Folkpartiet har lyft frågan om volontärarbete i andra sammanhang. I årets äldremotion finns ytterligare förslag.

En förstärkt elevhälsa

En anledning till de långa köerna på många av landets BUP-mottagningar är att elevhälsan inte har haft resurser och möjlighet att hjälpa eleven. I brist på kuratorer och psykologer blir även ungdomar med lindriga problem hänvisade till BUP, som då blir överbelastat. Elevhälsan är också helt avgörande för att upptäcka problem tidigt så att insatser kan sättas in så fort som möjligt, innan situationen förvärras.

Elevhälsan måste kompletteras med kuratorer och psykologer med gedigen erfarenhet av socialt arbete med barn och föräldrar. Folkpartiet anser att det i skollagen bör skrivas in en rätt till psykologhjälp för elever som behöver stöd i sin personliga utveckling. Kuratorer är en bristvara på många skolor trots att åtskilliga barn har en komplicerad social problematik. Genom samverkan mellan skola och Familjestödet skulle befintliga resurser kunna användas på ett mer flexibelt sätt. Socialarbetare som arbetar i Familjestödet skulle kunna arbeta där barnen finns – inom förskola och skola. En annan möjlighet är att socialarbetare alternerar mellan att arbeta i socialtjänsten och i skolan. Skolverket bör ta större ansvar för samordningen av elevvården i Sverige. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Det är viktigt att skolans elevhälsa och socialtjänsten har kompetens att uppmärksamma utsatta flickor, som kan vara svårare att upptäcka då de många gånger agerar självdestruktivt snarare än utåtagerande. Ungdomar med psykiska problem får i dag dåligt stöd. Brister i elevvården gör att unga med ”lättare” problem, som borde få hjälp av psykolog eller kurator, hamnar hos

barn- och ungdomspsykiatrin, som i sin tur inte alltid hinner ge stöd åt barn och ungdomar med allvarliga psykosociala problem.

En annan orsak till bekymmer är också fetma hos barn. Andelen överviktiga barn har fördubblats i Sverige från mitten av 1980-talet till början av 2000-talet. Här har föräldrar, barnhälsovård och elevhälsa ett stort ansvar i samarbete med dietister och läkare. En tänkbar åtgärd är att respektive skola tillsammans med föräldrar och elever beslutar att godis och annat onyttigt inte ska säljas på skolområdet. Viktigt är att barn får behandling i tid för sin fetma innan den ger ytterligare fysiska eller psykiska konsekvenser.

Ungdomsmottagningar

I Sverige finns det över 200 ungdomsmottagningar. Målsättningen för dessa mottagningar är att förebygga oönskade graviditeter, förebygga sexuellt överförbara sjukdomar, stödja ungdomar i frågor som rör sexualitet, relationer med mera. Flickor står för upp emot 90 procent av besöken.

Verksamheten har ofta breddats från de ursprungliga målen så att man även kan hjälpa till med en del av det kuratorsstöd som tyvärr ofta saknas i skolorna.

Det är viktigt att stärka samarbetet mellan kommun och landsting för att ungdomsmottagningarna ska fungera bra. Det kan vara lämpligt att kuratorer på ungdomsmottagningarna är knutna till Familjestödet.

Mobbning och trakasserier

I en undersökning av Skolverket från 2003 uppger var fjärde elev att han eller hon blivit kränkt vid upprepade tillfällen. Enligt Barnombudsmannen har antalet elever som drabbas av mobbning ökat från 100 000 till 130 000. Särskilt utsatta är flickor. Det är inte bara så att enskilda flickor drabbas av sexuella trakasserier utan flickor drabbas också som kollektiv av grovt och förnedrande språkbruk.

Mobbning är ingen barnlek. Det är viktigt att begreppet mobbning inte används för att bagatellisera våldshandlingar bara för att de sker inom skolans värld. Det handlar dessvärre ofta om mycket allvarliga händelser, som i värsta fall ger upphov till livslångt lidande, psykiskt och/eller fysiskt.

Kommunen – eller styrelsen för skolan – är skyldig att förhindra att mobbning inträffar. I en del fall är det uppenbart att kommunen inte gjort allt den kunnat för att stoppa mobbningen. Ändå har ingen mobbad blivit tilldömd skadestånd. Ett fall av mobbning har drivits ända till Högsta domstolen, men där förlorade den mobbade mot Grums kommun. Folkpartiet vill underlätta för elever att få skadestånd av kommuner som visat underlåtenhet i arbetet mot mobbning.

Ett alternativ, som bland annat Rädde Barnen föreslog i en rapport som gavs ut i september 2004, är att de som driver skolor ska betala en obligatorisk försäkring för att kunna ge skadestånd till elever som fallit offer för krän-

kande behandling. Eleverna kan i första hand vända sig till det aktuella försäkringsbolaget och i andra hand få sin talan prövad av en nämnd som är knuten till försäkringen. Fördelen med detta är att eleven slipper en uppslitande rättsprocess – som dessutom kan sluta med att eleven får betala rättegångskostnaderna.

Det är inte bara mobbning av enskilda som måste uppmärksammas utan också kränkningar som drabbar hela grupper i skolan, i form av en sexualiserad och förråande vardag. Skolan har en uppgift att i samtal och diskussioner skapa en förståelse för hur man bemöter varandra med respekt. Skolan måste våga visa att den inte accepterar ett språkbruk som till exempel är rasistiskt eller förringar kvinnors eller homosexuellas värde. Elever ska veta att de kan skiljas från gemensamma skolaktiviteter om de använder ett kränkande språk.

Åtgärderna mot mobbning måste vara av tre slag: förebyggande så att mobbning och utslagning aldrig uppstår, aktiva så att ingripandet mot mobbning sker med kraft och till sist uppföljande så att mobbaren inte åter fastnar i sitt destruktiva beteende.

Förebyggande åtgärder:

- Gör skolan meningsfull – med kunskaper och höga förväntningar. Vi vet att elever som halkar efter i skolan, eller som upplever skoltiden som meningslös, ofta reagerar med att hävda sig på annat sätt. Eleven ska tidigt få möta krav och utvärderingar – men också tidigt få stöd och hjälp när så behövs.
- Antimobbningsplaner på alla skolor.
- Speciallärarna åter. Skolk, mobbning och annat problembeteende ökar om en elev känner sig otillfredsställd med sina studieresultat.
- Främja jämställdheten. I en skola som präglas av jämställdhet skapas ett sundare klimat.

Åtgärder när mobbning konstaterats:

- Skyldighet för rektorn att polisanmäla våld och allvarliga kränkningar.
- Rektorn ska ha ansvar – och nödvändiga befogenheter.
- Föräldrarna till barn som mobbar eller mobbas har rätt till information.
- Underlätta för elever att få skadestånd av kommuner som visat underlåtenhet i arbetet mot mobbning.
- Om en elev blivit utsatt för grova kränkningar eller våld, och inte längre står ut med att gå i samma skola som den som gjort sig skyldig till övergreppen, så måste mobbaren kunna flyttas från skolan om andra insatser inte fungerar.
- Splittra mobbargängen i olika klasser eller skolor. När mobbarna är ensamma har de inte samma makt.

Uppföljande åtgärder:

- Stöd till dem som utsatts för kränkningar i samarbete med eleven, elevens föräldrar och med professionell hjälp utifrån.
- Stöd för elever som kränkt andra. Särskilda stödgrupper med få elever per lärare är en metod att uppmärksamma och hjälpa elever som kränkt andra. Inte sällan grundar sig beteendet i en missriktad besvikelse över egna dåliga skolresultat.

Folkpartiets politik mot mobbning beskrivs närmare i Folkpartiets skolmotion.

Barn som far illa

Bättre kunskap i socialtjänsten

Huvudansvaret för insatser att hjälpa utsatta barn vilar i dag på socialtjänsten. Många sådana barn kommer därför under sin uppväxt i kontakt med socialtjänsten. Det är angeläget att det finns ett tydligt barnperspektiv i socialtjänstens arbetssätt. När barn far illa i familjer är det barnets intresse, inte de vuxnas, som måste sättas främst.

En rapport från Socialstyrelsen visar att socialarbetares brist på kunskap om barn är det största problemet i socialtjänstens arbete med barn. Enligt rapporten kan många socialsekreterare inte tolka barns signaler, de vet inte hur de ska tala med barn, vilka behov barn har, vilka insatser som är bäst för dem eller hur insatser påverkar barn. Detta är naturligtvis mycket allvarligt, eftersom utsatta barn är i stort behov av att tidigt bli sedda och få den hjälp de behöver. Undervisningen om detta måste stärkas på socialhögskolorna. I väntan på det måste socialsekreterare som arbetar med utsatta barn ha vidareutbildat sig och skaffat den kompetens som krävs för detta.

Det är viktigt att den som ska arbeta med barn har gjort detta även under sin praktik. Under praktiken ska det då finnas handledare som är kunniga och erfarna i barnfrågor.

Även om socialtjänstens arbete förbättras kommer det ändå att finnas ett behov av kompletterande frivilliginsatser. Vi vill särskilt nämna Rädda barnen och Barnens rätt i samhället, Bris. Kommunerna gör klokt i att inte snåla på bidragen till sådana organisationer.

Barn som lever under hot från den egna familjen

Flickor som lever under hot och tvång i familjer med strängt patriarkala värderingar behöver samhällets stöd och det är socialtjänstens ansvar att bistå dem. Samtidigt finns det indikationer på att många av dessa utsatta flickor, och även andra barn, inte vågar vända sig till socialtjänsten eftersom föräldrarna enligt lag måste informeras så fort en utredning inleds. Ett barn som känner till den informationsskyldigheten och som är utsatt för hot och våld av

en vårdnadshavare blir ofta mindre benäget att kontakta eller prata med socialtjänstens personal.

Ett svårlöst dilemma uppstår för en socialsekreterare om det finns skäl att misstänka att ett barns fysiska och psykiska hälsa äventyras av en vårdnadshavare. Ofta är det komplicerat – för att inte säga omöjligt – att få grepp om allvaret i problemen och göra adekvata bedömningar av till exempel behov av skydd utan att låta öppna en utredning. Det är ju först sedan utredningen genomförts som det står klart om det finns något vårdbehov och i så fall hur det ser ut. Omedelbart omhändertagande är inte alltid möjligt, och kan i vissa fall förvärra situationen för det berörda barnet.

Folkpartiet har därför föreslagit att lagen borde ge utrymme för socialnämnden att utreda ett utsatt barns situation utan att en för barnet potentiellt farlig vårdnadshavare får information om det. Ett sådant ärende ska behandlas med kvalificerad sekretess enligt sekretesslagen. Vi måste fråga oss vad som väger tyngst, utsatta barns rätt till skydd och stöd eller vårdnadshavarens rätt till inflytande och information. Vi anser att barnens intressen i detta fall väger tyngre. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Familjehem

Enligt socialtjänstlagen ska socialnämnden sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende. Det har blivit ett ökat behov av kontaktfamiljer och familjehem, men samtidigt har deras uppgift i många fall blivit svårare. Det råder stor brist på dessa familjer i många kommuner. I dag placeras många unga, som tidigare placerades på institution, i familjehem. Handledningen av de privatpersoner som tar på sig dessa uppdrag är ibland bristfällig, samtidigt som den arbetsbörda de tar på sig kan vara både svårbemästrad och påfrestande. Dessutom är ofta ersättningen dålig med hänsyn till hur svår och slitsam uppgiften kan vara.

Såväl handledning som ersättning måste förbättras. Det är även socialnämndens ansvar att minst en gång var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs. Det är känt att det här finns omfattande brister. I många fall går det långt mer än sex månader mellan omprövningarna. Ansvar för familjehemmet och vårdtagaren vilar på socialtjänsten i placerande kommun. Det är inte ovanligt att barn vårdas på långt avstånd från hemkommunen. I sådana fall är risken än större att ansvarig socialnämnd brister i ansvaret gällande familjehemmets rätt till råd, stöd och den hjälp de så väl behöver. Här finns även en risk att oseriösa hem kommer undan kontroll och ytterst drabbar detta barn. Det är här viktigt att socialnämnderna i barnets hemkommun och placeringskommun har ett nära och konstruktivt samarbete.

Barn som utsätts för brott

Ungefär 200 000 svenska barn beräknas leva i familjer där de blir vittne till övergrepp och misshandel av en närstående. Det har visat sig att barn som bevittnat våld i hemmet i många fall får samma symptom som barn som själva blivit fysiskt misshandlade. Barn måste få en stärkt ställning i de fall där de bevittnat våld mot närstående. Vi vill därför att dessa barn ska kunna ses som brottsoffer då detta kan vara viktigt för att tillgodose barnens rätt till stöd och hjälp men också för möjligheten att få brottskadeersättning och stärkt ställning i vårdnadstvister.

Könsstympning är en mycket allvarlig kränkning av rätten till den egna kroppen. Trots straffskärpning och andra lagstiftningsåtgärder utsätts barn och unga kvinnor som bor i Sverige för könsstympning. Brottet måste kraftfullt bekämpas genom åtgärder både i skola, hos polis, åklagare och inom sjukvården. Åklagare och polis måste få kännedom om misstänkta fall. Den som utför könsstympning eller förmår annan att bryta mot lagen om förbud mot könsstympning av kvinnor måste kunna åtalas – inte bara enligt lagen utan även i verkligheten.

Rättssystemet är i grunden anpassat till vuxna men barn far många gånger mycket illa i rättsliga utredningar, förhandlingar och processer. Ofta läggs utredningar ner där barn är offer. Detta beror till stor del på svårigheter gällande bevisning. Barn har inte vuxnas kommunikationsförmåga. Därför måste personer som kommer i kontakt med barn under den rättsliga processen ha särskild barnkompetens. Okunskap får inte vara en anledning eller ursäkt till att barns rättigheter åsidosätts. Ett annat problem är att förhörmiljön ofta inte är barnanpassad. Om barnet kan höras i en känd och trygg miljö, till exempel på dagis eller ett särskilt inrett rum, är det lättare för barnet att berätta vad det varit med om. Detta måste ske i fler fall.

Anmälningssplikten gäller även för polisen. Ett gott exempel där detta tagits på allvar är de familjevåldsgrupper som finns i bland annat Malmö och Stockholm. Där granskas alla anmälningar där barn kan tänkas vara inblandade.

Föräldrar med psykisk sjukdom eller missbruk

Enligt Socialstyrelsens beräkningar finns det drygt 200 000 barn och ungdomar som växer upp i familjer med missbruk i Sverige i dag. En studie av vuxenpsykiatri i Stockholm visade att en tredjedel av patienterna hade barn. Detta innebär att bara i Stockholmsområdet så finns det omkring 4 000 barn med psykiskt sjuka föräldrar. De är de glömda barnen – ofta svikna av såväl föräldrarna som samhället.

Barn till missbrukande föräldrar riskerar själva att bli missbrukare. Det är vanligt med skuld känslor, aggressioner, en känsla av otrygghet och bristande tillit, liksom en tidigt utvecklad ansvarskänsla och duktighet. Barn till svårt psykiskt sjuka riskerar att själva hamna inom psykiatri. De har också hög risk för drogmissbruk och självmord.

För att vara lojala mot sina föräldrar berättar barnen ofta inget om sin situation. Familjestödet som beskrivits tidigare i denna motion ska ha som en av sina viktigaste uppgifter att hitta och stödja dessa familjer. Vårdpersonal och andra som ofta kommer i kontakt med personer med missbruk och psykiska problem måste ha som rutin att fråga om de som de träffar har barn. De kan då be om föräldrarnas tillstånd att bryta sekretessen för att ta kontakt med familjestödet, som sedan kan ordna stöd via skolan, skolhälsovården, frivilligorganisationer, föreningslivet och så vidare.

Barn till missbrukande eller psykiskt sjuka föräldrar behöver få berätta om sina erfarenheter och upplevelser. Familjestödet kan starta stödgrupper, gärna i samverkan med frivilligorganisationer. Några bra exempel är Ersta Vändpunkten, Bona Via, Flaskposten, Linus och Rädda Barnen.

En del skolor har provat ett system med kamratstödjare, som kan vara någon att gå till med sina problem. Men viktigast är att det finns andra vuxna som kan lyssna och stödja. Det vill vi ordna genom en förstärkt skolhälsovård i samverkan med Familjestödet, som nämnts tidigare.

Då barn till missbrukare löper större risk att själva bli missbrukare är det viktigt att det utanför hemmet finns alkohol- och drogfria miljöer i till exempel idrottsföreningar och andra organisationer. Alla organisationer som får bidrag från samhället ska ha en verksamhet fri från alkohol och droger. Kommunerna ska också se till att det finns alkoholfria nöjes- och fritidsaktiviteter för barn och ungdomar.

Psykiskt sjuka och missbrukande föräldrar som har vårdnaden om barn bör prioriteras i socialtjänstens och sjukvårdens arbete, för barnens skull. Det kan regleras med lagändring eller riktlinjer från Socialstyrelsen. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Alkoholskadade barn

Om kvinnan missbrukar alkohol under graviditeten riskerar fostret att ta skada. Skadorna kan vara av mycket varierande slag och omfattning och ger upphov till tillväxthämningar, bestående skador i centrala nervsystemet samt större eller mindre missbildningar av kroppens övriga organ.

Då konsumtionen av alkohol och narkotika nu ökar, tycks fler gravida kvinnor ha en högre konsumtion än tidigare enligt en studie från familjesociala mottagningen på Huddinge sjukhus. Studien visar att 30 procent av de gravida mödrarna konsumerade alkohol under graviditeten och 17 procent på en nivå som innebar en risk för det väntade barnet. Lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) behöver ändras för att tvångsvård av missbrukande gravida kvinnor ska kunna ske där så är nödvändigt för att förebygga fosterskador. Norge har en sådan tvångslag och även om den inte använts så ofta, har den enligt uppgift en förebyggande effekt.

Folkpartiet liberalerna anser att det behövs ett nationellt kunskapscentrum för alkohol- och narkotikarelaterade fosterskador för att bistå mödrahälsovård, barnhälsovård, skola, socialtjänst och föräldrar och andra med kunskap om dessa barns behov. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Barn straffas när den vuxne berövas friheten

I Sverige lever i dag tusentals barn som har föräldrar i häkte eller anstalt. Kriminalvårdsstyrelsen anger en grov uppskattning att det rör sig om cirka 8 000 barn som har minst en frihetsberövad förälder.

Många intagna på fängelser är alltså också föräldrar, och på svenska fängelser finns också små barn med sina mödrar. Barnets kontakt med modern och fadern under fängelsetiden är viktig för barnets utveckling. Barns möjligheter att skapa och upprätthålla ett gott förhållande till föräldrarna under anstaltsvistelsen måste underlättas. Besöksrum och besökslägenheter måste anpassas till barns behov.

Barnombudsmannen presenterade i februari 2004 rapporten ”Straffa inte barnet”. Där framkommer att det inom kriminalvården finns allvarliga brister i barnperspektivet. Kriminalvårdsstyrelsen och Socialstyrelsen har sedan 1997 ett samarbete för att förbättra situationen för barnen. Flera åtgärder som dessa myndigheter föreslagit har ännu inte genomförts. De bör snarast möjligt redovisa vad som återstår att göra och hur det ska åstadkommas. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

De ensamma barnen på flykt

Många barn kommer i dag ensamma till Sverige utan vårdnadshavare. Dessa barn – omkring 2 500 de senaste fem åren – tillhör de mest oskyddade i det svenska samhället.

Det är bra att en lag infördes den 1 juli 2005 som innebär att varje sådant barn ska få en god man. Den gode mannen ska utses snabbt efter det att barnet anlant till Sverige och ska vara både barnets förmyndare och vårdnadshavare. Det kan säkert bidra till att färre barn försvinner från flyktförläggningarna vilket varit fallet tidigare. Det finns dock fortfarande mycket övrigt att önska när det gäller ensamkommande barn.

Ibland finns det oklarheter när det gäller att fastställa om barnen verkligen är barn, det vill säga under 18 år. Socialstyrelsen har tagit fram en rekommendation hur ett sådant ålderstest ska göras. Det har visat sig, bland annat genom en undersökning som SR:s ekoredaktion gjort, att Migrationsverket inte har följt dessa rekommendationer till fullo. Migrationsverket har på grund av kostnadsskäl inte gjort den medicinska undersökning av barnläkare som ska ligga till grund för bedömningen. Även om man gör en fullständig åldersbedömning så är osäkerheten stor, tre år uppåt eller nedåt. Trots det har Migrationsverket i många fall valt att bestämma åldern till över 18 år med en ofullständig bedömning. Självklart är det viktigt att fastställa en så rätt ålder som möjligt men det är olyckligt om barn görs till vuxna. Om man bedöms vara över 18 år får man ingen god man och får bo med vuxna. Vi vill därför betona vikten av riktlinjer för Migrationsverket i samband med åldersbestämning. Vi anser även att Migrationsverket i tveksamma fall skriftligen ska motivera åldersbedömningen för ökad rättssäkerhet och för att i största möj-

liga mån undvika att en godtycklig bedömning blir etablerad som intern praxis.

Vidare måste handläggningstiden när det gäller ensamkommande barn göras kortare. Det är inte ovanligt att barnet får vänta på besked i ett år. Detta trots att regeringens regleringsbrev till Migrationsverket och Utlänningsnämnden slår fast att barn som kommer ensamma inte ska behöva vänta mer än tre månader på besked om uppehållstillstånd.

Under tiden för asylutredningen bor omkring hälften av barnen och ungdomarna i familjehem, vanligen hos släktingar. Den andra hälften bor på Migrationsverkets anläggningar för barn som kommer ensamma. Migrationsverket har här dubbla roller – både utredande och omhändertagande. Detta riskerar att omöjliggöra förtroendefulla och stödjande relationer mellan personal och barn.

Kommunen bör snarast ta över ansvaret för mottagandet av ensamkommande barn från Migrationsverket. Det är rimligt att kommunerna kompenseras för detta ekonomiskt. Det mest gynnsamma för barnen är att bli mottagna av en förvaltning som har som sitt uppdrag att ta hand om barn som har farit illa. Dessutom har socialtjänsten inte de dubbla roller som Migrationsverket har. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Det finns asylhem i kommunal regi i bland annat Skellefteå för ensamkommande flyktingbarn. Det blir viktigt att ta till vara erfarenheterna därifrån om och när liknande verksamheter startar i andra kommuner. Det är angeläget att sådana grupper får tillsyn, så att asylsökande barn inte diskrimineras i förhållande till andra barn i Sverige.

Barn i flyktingfamiljer

Det finns många barn som farit mycket illa i den svenska asylprocessen. Situationen med det ökade antalet apatiska barn är det mest horribla exemplet på detta. Det är en skam för Sverige att vi inte kan ge svårt sjuka barn ett humant och värdigt bemötande. Folkpartiet liberalerna föreslår därför att de barn som befinner sig i ett livshotande tillstånd eller där allvarliga men för barnets fortsatta liv kan befaras, och dess familj ska beviljas permanent uppehållstillstånd. Den medicinska bedömningen måste dock göras av experter inom området. I dag fattar tjänstemän på Migrationsverket och Utlänningsnämnden beslut om dessa barns framtid mot bakgrund av olika läkarintyg vilket riskerar leda till en godtycklig bedömning och en rättsosäker prövning.

En stor del av kritiken mot den gamla utlänningslagen som upphör nästa år har varit att den inte beaktat barnkonventionen och portalparagrafen om barns bästa i tillräckligt stor utsträckning. I den nya utlänningslagen finns en ny skrivning om att särskilt beakta hänsyn till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt (1 kap. 10 § nya utlänningslagen). Folkpartiet liberalerna föreslår därför att alla barnfamiljer som fortfarande vistas i Sverige, oavsett var de befinner sig i asylprocessen, ska ges rätt till en ny prövning enligt den nya utlänningslagen i samband med att den nya instans- och processordningen träder i kraft. Detta kommer att kräva extra resurser till såväl Migrat-

ionsverket som Domstolsverket för att kunna hantera de asylärenden som ska öppnas för prövning igen.

Det som inte får glömmas bort är att även mycket små barn kan fara illa. De kan inte höras i vanlig mening men deras situation måste också beaktas. Det kan till exempel gälla barn som socialtjänsten omhändertagit och placerat hos fosterföräldrar på grund av att föräldrarna inte kan ta hand om dem. I dag avvisas barn med föräldrar som inte kunnat ta hand om dem här.

Kvar i den nya utlänningslagen är, att samhällets intresse att reglera invandring ska gå före barnens bästa. Där anser vi tvärtom. Barnets bästa ska väga tyngre än samhällets intresse av att reglera invandringen.

Barnkonventionen, som fastslår att barnets bästa alltid ska beaktas, måste följas. Tillämpningen ska vara absolut. Barnkonventionen ska inte kunna åsidosättas för att, som man i dagsläget motiverar det, tillgodose samhällsekonomiska skäl av att reglera invandringen. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Familjen

Liberaler anser att människor löser sina vardagliga problem bäst själva. När barn kommer i kontakt med socialtjänsten, psykiatrin eller polisen ska problemen i första hand lösas i samarbete med barnets föräldrar.

I dag finns ett antal bevisat effektiva metoder för förebyggande föräldrastöd. Metoderna minskar sociala problem och psykisk ohälsa. I rapporten "Nya verktyg för föräldrar" från 2004 visar Folkhälsoinstitutet hur mycket kunskaperna har ökat det senaste decenniet. Tyvärr är det inte alltid de bästa metoderna som används i mödra- och barnhälsovården (MVC och BVC). Folkpartiet vill därför ge Socialstyrelsen i uppdrag att tillsammans med landstingen ordna utbildningsverksamhet i ett urval av effektiva metoder. Det är också viktigt att det finns ett gott samarbete mellan landstingets MVC och BVC och kommunens socialtjänst. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Det förebyggande arbetet når ut sämst till de socialt utsatta grupper som behöver det mest. Man når också pappor i mycket mindre utsträckning än mammor. I fortsättningen måste MVC och BVC vara uppmärksamma på vilka grupper som tackar nej till insatser och ständigt vara beredd att ändra utformningen på verksamheten så att den blir mer attraktiv för dem. På flera håll i landet har man haft särskilda pappagrupper på MVC och BVC som fått positiva effekter och som bör uppmuntras även i fortsättningen.

I Folkhälsoinstitutets rapport föreslås också bland annat en telefonstödlinje för föräldrar, en Internetsida med råd och diskussionsgrupper och att en video eller DVD med information om gott föräldraskap delas ut till nyblivna föräldrar. Det är åtgärder med bevisat god effekt som inte skulle kosta mycket. Vi ställer oss bakom de förslagen. Folkhälsoinstitutet ska också få resurser att fortsätta följa utvecklingen på området.

Familjen i förändring

Mindre än hälften av alla barn som föds har gifta föräldrar. Över 400 000 barn lever med en ensamstående förälder. Över 150 000 barn lever i en ombildad familj, med en av sina föräldrar. Tusentals barn lever i en familj där föräldrarna är av samma kön. Vi har kommit långt från klichébilden av kärnfamiljen.

I en liberal politik kan aldrig ingå att försöka styra människors kärleksliv och relationer. Tvärtom ska vi lämna utrymme för människor att leva sina liv så som de själva vill. Det är viktigt att vi i alla beslut som påverkar barnfamiljer tar hänsyn till att vi har en mångfald av familjebildningar. Bland annat är det hög tid att se över lagarna för hur ett barns trygghet garanteras om en förälder går bort, där barn till ogifta föräldrar på vissa sätt har ett sämre skydd än barn till gifta föräldrar. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Tid för barnen

Vi har alla olika tankar om hur vi vill ta hand om våra barn. Ett liberalt mål är att ge alla så stora möjligheter som möjligt, både vad gäller pengar och tid, att själva bestämma hur familjelivet ska fungera. Den viktigaste åtgärden för att ge föräldrarna större ekonomiska möjligheter att vara hemma med barnen är en politik för starkare tillväxt och lägre skatter.

Arbetslösheten och sjukskrivningarna sätter tyvärr hård press på statsbudgeten. När läget bli bättre är vi positiva till ytterligare stöd till barnfamiljer. Vi vill införa ett barnkonto som föräldrarna kan fördela över förskoleperioden, när barnet är mellan ett och sex år, så som de själva vill. Kontot kan användas för att stanna hemma längre med barnen, för att korta ner arbetsdagen under en tid, eller på annat sätt. Barnkontot bör bli 40 000 kronor per barn. Högst hälften får tas ut under ett år. Kontot är, liksom barnbidraget, inte beskattat. Summan är lika för alla barn, den skärs inte ned när föräldrarna arbetar.

Bättre jämställdhet i uttag av föräldrapenning främjas med en jämställdhetsbonus. Ersättningsnivån, som annars ska vara 80 procent av lönen som i dag, blir 90 procent de månader som motsvaras av att andra föräldern tar ut minst lika lång föräldraledighet.

Bostadsbidraget ger stora marginaleffekter. Tillsammans med inkomstskatt, dagisavgift med mera leder det till att det för många knappast lönar sig att försöka höja sina inkomster genom arbete. Det är skadligt både för människors självkänsla och samhällsekonomin. På sikt bör därför generella stöd, som barnbidrag eller barnkonto, ersätta bostadsbidraget.

En mer flexibel arbetstid och mer makt över det egna arbetet skulle betyda mindre stress för många. Folkpartiet har i flera år arbetat hårt för en arbetstidsreform som ger stor frihet för den enskilde att påverka sin arbetstid. Vi vill att den femte semesterveckan, inarbetad semester och eventuella ytterligare lediga dagar som kan komma ska kunna läggas i en timbank som får tas ut

som till exempel kortare veckoarbetstid. Arbetsgivaren ska ha starka skäl för att neka en anställd förändrad arbetstid.

Folkpartiet vill införa en skattereduktion för hushållsnära tjänster. Det skulle sänka det ”vita” timpriset på dylika tjänster markant och därmed skulle många fler ha råd att anlita hjälp i hemmet. I Finland har man infört skattelättnader för hushållsnära tjänster, och detta har hittills visat positiva effekter på lönebildning, tillväxt och företagande. Svenska kvinnor och män sover minst och hushållsarbetar mest i EU (Eurostat juli 2004).

Föräldraförsäkringen och barnbidraget kompletterat med Folkpartiets förslag om barnkonto ger förmodligen det mest frikostiga stödsystemet för barnfamiljer i världen. Dessa förslag ingår också i Folkpartiets familjepolitiska motion. Våra yrkanden finns i den motionen.

Underhåll

Det underhållssystem vi har måste förändras. Kostnaderna ökar stadigt samtidigt som den ekonomiska situationen för ensamstående föräldrar försämras. Dagens system är egentligen två, underhållsstöd och underhållsbidrag, som inte fungerar tillsammans. Det leder bland annat till att många bidragsskyldiga föräldrar inte betalar mer än det maximala underhållsstödet, 1 173 kronor per barn, trots att de borde betala mer enligt reglerna för underhållsbidrag. Det går ut över den förälder som har barnen hos sig. Man får också den motsatta situationen, att den förälder som har barnen hos sig får statligt stöd trots en mycket god ekonomi.

Vår utgångspunkt är densamma som i föräldrabalken, att föräldrarnas gemensamma ansvar för sina barn och den gemensamma ekonomiska skyldigheten för att sörja för barnens ekonomiska behov kvarstår även efter en separation. Det generella underhållsstödet på 1 173 kronor ska ersättas av ett behovsprövat utfyllnadsbidrag. I första hand ska barnens försörjning tryggas genom att den förälder som inte har barnen boende hos sig betalar underhållsbidrag till boföräldern.

Arbetslinjen, principen om att den som kan arbeta inte ska försörja sig på bidrag, ska gälla även i underhållssystemet. Om föräldrarnas sammanlagda inkomster inte räcker för att försörja dem själva och barnen ska de offentliga insatserna i första hand inriktas på att hjälpa föräldrarna att höja sina inkomster. Det kan ske exempelvis genom arbetsmarknadsinsatser och utbildning.

När föräldrarna av någon anledning inte klarar att sörja för sina barn upp till en rimlig nivå ska Försäkringskassan betala ut ett utfyllnadsbidrag. Om det är uppenbart att någon av föräldrarna har möjlighet att öka sin inkomst men frivilligt avstår från det ska utfyllnadsbidraget minskas. Den förälder som avstått från att öka sin inkomst får stå för det belopp Försäkringskassan dragit in. Den här regeln ska naturligtvis användas med hänsyn till barnets bästa. Det kan till exempel vara rimligt för en ensamstående förälder att arbeta deltid för att hinna ta hand om sina barn, även om det innebär att det allmänna måste betala ut mer stöd än vad som hade behövts vid heltidsarbete.

Förslagen om underhåll nämns även i Folkpartiets familjepolitiska motion, och vi väljer därför att inte lägga några yrkanden om underhåll här.

Vårdnad, boende och umgänge

I frågor som rör vårdnad, boende och umgänge anser Folkpartiet att det är barnets bästa som ska stå i centrum och inget annat. Barns rätt att komma till tals bör också stärkas. Även mindre barn kan ha en inställning som måste beaktas.

Sedan 1998 är grundregeln att föräldrar som går skilda vägar ska ha gemensam vårdnad om barnen. Gemensam vårdnad har haft stor betydelse för att ge barnet en tillgång till båda föräldrarna och fungerar bra i de flesta fall. En förutsättning för gemensam vårdnad är att föräldrarna kan samarbeta i stort när det gäller frågor kring barnet. Men det finns också fall där gemensam vårdnad inte kan anses vara förenligt med barns bästa.

När det gäller till exempel våld eller övergrepp inom familjen innebär detta alltid en mycket allvarlig risk för barnets fysiska och psykiska hälsa. Så är fallet även om övergreppet inte har riktats mot barnet utan även om ett syskon eller den andra föräldern har utsatts för detta. Därför anser Folkpartiet att gemensam vårdnad inte ska komma i fråga mot en förälders vilja om en förälder utsätter en familjemedlem för våld eller annan kränkande behandling. Undantag från denna regel kan endast göras om en utredning i målet visar att det inte finns någon risk för att barnet far illa. Har en förälder avsiktligt dödat den andra föräldern anser Folkpartiet att denne i princip alltid ska skiljas från vårdnaden.

Många barn bor i dag växelvis. Denna boendeform förutsätter att föräldrarna är lyhörda och flexibla för barnets skiftande behov och att föräldrarna bor förhållandevis nära varandra så att barnen inte behöver byta förskola, skola, kamrater och aktiviteter. Vårdnadskommittén har behandlat frågan och betänkandet är nu ute på remissbehandling.

Det är viktigt att barnet kan få ha en nära och god kontakt med båda sina föräldrar efter en separation. I de fall barnet riskerar att fara illa vid umgängestillfällena måste intresset av kontakt med föräldern stå tillbaka för att skydda barnet. En riskbedömning ska alltid göras i dessa fall.

En målsättning bör vara att undvika domstolsprocesser och verka för samförståndslösningar. Kommer ärendet till domstol måste domstolen kunna förordna om en medlare i målet. Folkpartiet anser att domarnas kompetens i vårdnadsmål måste stärkas. Många barn har varit indragna i många och utdragna processer i såväl allmän domstol som länsrätt. Folkpartiet anser att verkställighetsprocessen ska renodlas och att handläggningen flyttas från förvaltningsdomstol till allmän domstol.

Barnbalk i stället för föräldrabalk

Barnens rättigheter och de lagar som berör barn behöver lyftas fram i lagstiftningen. Trots allt tal om barnkonventionen, barns bästa och barnperspektiv saknas alltså en lagstiftning där barnen står i centrum. För att tydliggöra barnens roll vill vi pröva om det är möjligt att införa en särskild barnbalk. Det skulle då bli tydligare att lagstiftningen måste utgå från barnkonventionen och dess fyra huvudprinciper: Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet. Varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas. Barnet har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne.

Balken skulle exempelvis kunna innehålla delar av föräldrabalken, brottsbalken, socialtjänstlagen och LVU (lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga). Det är hög tid att vi både i lagstiftning och i tillämpning visar att vi menar allvar med begreppet barns bästa. Regeringen bör utreda möjligheten. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Från barn till vuxen

Ungdomen är en tid när man söker sin egen identitet. Barnen måste försöka hitta en egen väg bland de olika värderingar som kommer från föräldrar, skolan, populärkulturen och så vidare.

Föräldrar måste diskutera normer och värderingar

Ungdomars attityder till utseendeideal, sex, droger, våld, mobbning, rasism och sexism präglas av att grupper formar sina egna normer. Ofta kan den som går till extremer dra andra med sig. Resultatet kan bli att ett beteende som ses som helt oacceptabelt i samhället i övrigt blir acceptabelt eller till och med eftersträvänsvärt i en ungdomsgrupp. Det leder också till att många tonåringar känner sig väldigt klivna. Man gör saker man sedan ångrar bittert eller inte känner att man kan stå för. Om man börjar använda droger eller begår brott kan det lätt få följder för livet.

Som förälder är det inte alltid lätt att dra gränsen för vad som är ett rimligt beteende för en tonåring i dagens samhälle. Ett gott stöd kan vara att prata med föräldrarna till de barn som ens eget barn umgås med. Skolan kan fungera som en naturlig knutpunkt för sådana diskussioner, i samarbete med familjestödet. Då kan skolan och föräldrarna gemensamt komma fram till regler under skoltid för språkbruk, klädsel med mera. Däremot kan inte alla komma överens om vad som ska gälla för barnen på fritiden. Men man kan hjälpas åt att identifiera de problem som finns och hitta förslag till lösningar. Det kan vara lämpligt att de frågor kring sexualitet och könsroller som diskuteras nedan också tas upp i det här sammanhanget.

Internet

Det är oerhört svårt för föräldrar att kontrollera vad deras barn gör och ser på Internet. Man kan komma långt genom att diskutera med sina barn vad de gör på nätet och sätta gränser för vad de får göra. Det finns också vissa möjligheter att spärra en dator så att det blir svårt att komma åt material som föräldrarna tycker är olämpligt. Kunskap om Internet behöver spridas bättre till föräldrar, till exempel via informationsmöten i skolan.

Barnen bör också lära sig hur man betar sig på Internet för att inte riskera att råka illa ut. I dag lägger många barn på ett oförsiktigt sätt ut foton på sig själva på nätet. Foton kan användas i helt andra, kränkande sammanhang. Många deltar också i anonyma diskussioner, där de man diskuterar med kan vara helt andra än de utger sig för. Bland annat använder pedofiler sådana chattsidor för att knyta kontakt med barn och locka dem att stämma möte eller skicka bilder. För att motverka sådana problem behövs undervisning i skolan om risker med Internet och hur man kan undvika dem.

Folkpartiet vill också arbeta för frivilliga överenskommelser med Internetbranschen om att se till att Internet blir så säkert som möjligt. Bland annat går det att på olika sätt övervaka diskussionsgrupper så att inte rasism, droghandel och annat destruktivt beteende får fritt spelrum.

Sex och samlevnad – mycket mer än biologi

En bra sex- och samlevnadsundervisning kan bidra till att ungdomar känner sig säkrare i sin identitet. Barnen måste lära sig att förhålla sig kritiskt till de stereotypa bilder av män, kvinnor, relationer och sexualitet som finns i vårt samhälle. De måste också lära sig att inte genom förväntningar, kommentarer och handlingar tvinga in andra i stereotypa beteenden.

Undervisningen ska präglas av respekt för olika sätt att förhålla sig till kön och sexualitet. Fördjupade samtal kring sex och samlevnad är viktiga för att skapa en skola utan sexuella trakasserier och kränkningar.

Enligt en undersökning av RFSU saknar 94 av 100 lärare godtagbar utbildning i ämnet. Skolverket gjorde för några år sedan en kvalitetsgranskning som visade att skolorna får dålig vägledning i de nationella styrdokumenterna när det gäller undervisning om sex och samlevnad. Folkpartiet föreslår därför att området sex och samlevnad definieras tydligare i skolans styrdokument.

Stärk tjejers självförtroende

För många tjejer och kvinnor är vardagen begränsad av obehag och rädsla för att bli utsatt för oönskade närmanden eller övergrepp. En starkt självkänsla, vetskap om sin egen rösts och kropps styrka samt en grundläggande kunskap i självförsvar kan bidra till den ökade självkänsla och säkerhet som skulle öka kvinnors begränsade livsutrymme i dag. Men man får samtidigt aldrig glömma bort att det är samhällets uppgift att skydda individer från brott.

Flera skolor har inlett verksamhet för att stärka flickors självförtroende och självuppskattning, bland annat med träning i självförsvar. Vi anser att det bör finnas möjligheter för de tjejer som så önskar att delta i denna form av verksamhet.

Självförsvar inom skolan är inte en kampsportsteknik och det handlar inte om att lära sig att slåss i allmänhet. Självförsvar för tjejer är en specifik form av träning som handlar om att först och främst lära sig säga ifrån och agera på ett så tydligt sätt att man kan undvika att bli utsatt för våld där man fokuserar på tre delar: mental styrka, verbal styrka och fysiskt självförsvar.

Barn på glid

Ungdomsbrottslingar

I Sverige lagfördes ca 24 000 ungdomar i åldrarna 15–20 år 2004. Det motsvarar drygt 20 procent av alla lagförda personer. Dagens samhälle har blivit rårare, något som i högsta grad påverkar ungdomars vardag. Antalet ungdomar dömda för rån eller stöld ligger på en alarmerande hög nivå.

För att förändra unga brottslingars beteende är det nödvändigt att samhället reagerar snabbt. Det måste vara helt klart att samhället med fasthet tar avstånd från varje tendens till brottslighet. Tydliga gränser tidigt är också det viktiga tillsammans med ett effektivt arbete med rehabilitering för den som fastnat i kriminalitet. Det måste finnas en väg bort från brottens bana för de unga där kriminalitet riskerar att bli en livsstil.

Det vi i dag ser i stället för snabba reaktioner, tydliga gränser och möjligheter att ta sig ur kriminalitet är ofta långsamma, valhant skötta och inkonsekventa åtgärder för de unga som fastnat i kriminalitet. Det är svårt att tänka sig ett större svek mot dessa ungdomar än denna samhällseliga flathet.

Förändringar som kan skynda på processerna för en ung person som hamnat i kriminalitet ger en möjlighet att bryta ett mönster medan chanserna att lyckas fortfarande är betydande. Exempel på förändringar är inrättandet av speciella ungdomsrotlar vid åklagarväsendet samt ungdomsdomstolar med korta väntetider. Med myndigheter som är speciellt inriktade på ungdomar kan kvaliteten på arbetet med att bekämpa ungdomsbrottsligheten stärkas.

När en ung person döms för ett brott blir inte sällan påföljden vård inom socialtjänsten. Att skapa en möjlighet för en individ som fastnat i kriminalitet att ta sig ur sin destruktiva livsstil är inget lätt uppdrag. Facit från det arbete som socialtjänsten bedriver är nedslående. Av de ungdomar som socialtjänsten vårdat återfaller 70 procent i brottslighet inom tre år. Detta kan jämföras med de vuxna kriminella som avtjänat medellånga fängelsestraff, där ca 40 procent återfaller inom tre år. Dessa vuxna är oftast personer som gjort brottslighet till ett yrke med en gedigen kriminell karriär bakom sig. Frågan som måste ställas i dag är om socialtjänsten som den i dag på många håll arbetar och är organiserad är en del av lösningen på problemet eller om den möjligen i sig är en del av själva problemet. Ska socialtjänsten fortsätta ha ansvaret för

unga lagöverträdare krävs både ledarskap, kontinuitet och resurser att fullgöra uppdraget.

I partimotionen Bekämpa ungdomsbrottsligheten framför Folkpartiet en rad förslag för att stävja ungdomsbrottslighet, bland annat:

- För att tidigt bryta en brottskarriär vill vi att polisen som huvudregel ska utreda alla brott, även om gärningsmannen är under 15 år.
- Fler särskilda ungdomsbrottsåklagare och fler domare med specialistutbildning som arbetar vid speciella ungdomsrotlar.
- Kortare handläggningstider när berörda myndigheter arbetar med ärenden om ungdomsbrott. Utveckla samarbetet mellan rättsväsendet och socialtjänsten.
- Säkerställ att medlingsverksamheten, där unga lagöverträdare möter brottsoffren, kan erbjudas i hela landet.
- Överväg att kriminalvårdens frivård ska ansvara för unga lagöverträdare i vissa fall. Huvudmannskapet för unga lagöverträdare kan på sikt behöva bli en statlig angelägenhet.
- Ungdomstjänst ska endast få användas i kombination med programverksamhet. Reparering av skadan, till exempel klottersanering, ska kunna ingå som arbete i programmet. Domstolen ska kunna utdöma ungdomstjänst som en fristående påföljd.
- Pröva ett system med så kallad helgavskiljning, där domstolen kan döma den unge till ett kortare frihetsstraff, till exempel att avskiljas från sin normala hemmiljö under några dagar eller helger för att delta i påverkans- och attitydprogram inom institutioners ungdomsvård.
- Socialtjänsten ska, inom ramen för påföljden överlämnande till vård, få fler möjligheter att vidta åtgärder med tvång i vissa fall, till exempel föreskrifter om drogkontroll och deltagande i programverksamheter.
- Bötesstraff för unga lagöverträdare ska avskaffas. Det är inte lämpligt att unga får en tung ekonomisk börda att släpa på under lång tid i livet, eller att de får intryck av att de kan köpa sig fria från brott.
- Inrätta fler modeller runt om i landet där polis och socialtjänst samverkar för tidigt ingripande mot ungdomar i riskzonen. Polisen måste kunna arbeta i fler rånkommisioner runt om i landet.
- Information som finns hos socialtjänsten om en icke straffmyndig persons brottslighet, ska i vissa fall göras tillgänglig för polisen i syfte att stärka polisens och socialtjänstens samarbete kring nödvändiga insatser för den unge.

Missbruk

Den genomsnittliga debutåldern för när unga dricker alkohol är drygt 13 år. Det är långt ifrån den enda drog som används av barn och ungdomar. Andelen ungdomar som prövar narkotika har mer än fördubblats på tio år. Erfarenheten är att det blir allt svårare att bryta onda cirklar ju längre tid som hinner gå.

Droger och kriminalitet bland barn och unga ska förebyggas tidigt i grundskolan. Det sker både genom att betona föräldransvaret och genom att regelbundet ge verkningsfull information. Föräldrarna ska involveras tidigt i drog-förebyggande arbete. När skolpersonal, socialsekreterare eller poliser misstänker drogproblem eller andra allvarliga bekymmer ska familjen alltid underlättas. Drogtester på barn under 15 år ska få genomföras med föräldrarnas medgivande, även om det sker mot barnets vilja.

Langning och överlåtelse av alkohol till unga måste leda till strängare straff. Barnen utsätts för sådana faror när de berusar sig att straffskalans lägsta nivå bör innebära fängelsestraff.

Effektivt drogförebyggande arbete är viktigt och kan rätt utformat bidra till att höja motståndskraften mot knarkets profitörer. I områden där drogvaneundersökningar tyder på ett särskilt högt missbruk bör det göras specialåtgärder.

Langning måste bekämpas. Ett intensivt lokalt arbete behövs för att begränsa ungas tillgänglighet till alkohol. Många föräldrar köper ut alkohol till sina minderåriga barn. Detta problem bör uppmärksammas mer. Det bör göras en kontinuerlig granskning av krogar med utskänkningstillstånd för att förhindra att minderåriga serveras alkohol där. Krogar som serverar alkohol till ungdomar under 18 år och affärer som säljer folköl till minderåriga ska drabbas av kännbara och snabba sanktioner.

Under lång tid har ganska stora resurser satsats dels på förebyggande arbete (primärprevention). Det kan till exempel vara informationsverksamhet i skolorna eller affischkampanjer från Folkhälsoinstitutet. Tyvärr har mycket av det förebyggande arbete som skett saknat en vetenskaplig grund. På längre sikt krävs det förstås också en mer samordnad och metodisk förebyggande verksamhet.

Stora resurser har också lagts på insatser mot ett liten, tungt belastad grupp i narkotikakedjan (tertiärprevention). Socialtjänsten har till exempel länge satsat mycket stora resurser på att vårda och behandla tunga narkomaner, medan polisen har ägnat mycket möda åt att gripa storlangare och smugglare.

Självklart bör resurser satsas på dessa områden. Men länken däremellan (sekundärprevention), att man ingriper mot de personer som precis har inlett sin missbrukarbana, har tyvärr ofta hamnat i skymundan för de två andra sorternas insatser. Enkelt uttryckt: det är viktigt att ingripa tidigt. Framst rör det sig om ungdomar som experimenterar med narkotika, men ännu inte hunnit utveckla något mer avancerat beroende till droger. Att ingripa tidigt medför att missbrukaren inte hinner utveckla ett destruktivt narkotikaberoende, vilket besparar individen och hans/hennes anhöriga mycket lidande. Prognosen för att bli drogfri när man väl har etablerat ett drogerberoende är tyvärr inte så god. Att ingripa tidigt medför också att missbrukaren inte kan sprida sitt missbruk vidare.

Under de senaste åren har alkoholkonsumtionen i Sverige ökat med närmare 30 procent, vilket redan har börjat ge effekt i form av ökade skador. Under de närmaste åren kan ytterligare en kraftig ökning av alkoholskadorna väntas. Även när det gäller narkotika utsätts Sverige för ett ökande tryck, bland annat genom smuggling från EU:s nya medlemsländer. Trots att beho-

vet av förebyggande åtgärder på detta område kommer att öka minskar den socialdemokratiska regeringen anslagen till området. Vi har föreslagit att anslagen ökas med 300 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Folkpartiet återkommer med ytterligare förslag mot missbruk när regeringen har lagt sin proposition i ämnet under hösten.

Behandling

När det gäller ungdomar med långtgående missbruks- och andra sociala problem ställs ofta kommuner, även stadsdelsnämnder och liknande, inför stora kostnader vid tidigt ingripande med placering i institutionsvård. Ett lyckat behandlingsresultat kan spara väldiga belopp jämfört med vad en ”karriär” av avancerat missbruk och kriminalitet drar med sig. Men kostnaden är ofta sådan att några få placeringar kan rubba budgeten för en liten förvaltning. Det blir då lätt att kortsiktigt undvika kostnaden, uppskjuta problemet och i praktiken låta brottsoffren och andra instanser i kommuner, landsting och stat, däribland kriminalvården, bära en långt större börda längre fram.

Staten bör därför garantera de huvudsakliga kostnaderna för tvångsvård och annan missbrukarvård som kräver institutionsplacering. En sådan modell kan vara utgångspunkten för även annan missbrukar- och ungdomsvård där statens och kommunernas ekonomiska ansvar ska förändras.

Med statens finansiering måste det följa vissa krav på kommunerna. Kommunen ska visa att man har följt alla tillämpliga bestämmelser i socialtjänstlagen, SoL. Vidare måste kommunen ha en plan för hela vårdkedjan, från akut avgiftning till en integrering i samhället. I dag är det tyvärr vanligt att missbrukare efter en kort tids behandling lämnas att återuppta destruktiva livsmönster.

Barn med särskilda behov

Fattigdom

Man kan diskutera olika definitioner av fattigdom, men det är ingen tvekan om att många barn lever i hushåll där de ekonomiska marginalerna är knappa. Rädda Barnen menar att uppemot 300 000 barn i Sverige lever i fattigdom. I regeringsrapporten Ekonomiskt utsatta barn från 2004 redovisas flera olika mått på ekonomiskt utsatthet, där mellan 140 000 och 235 000 barn kan ingå. I ett jämförande internationellt perspektiv har svenska barns ekonomiska situation under lång tid varit mycket god; en liknande situation gäller för övriga nordiska länder. Det som är oroväckande är att Sverige under 1990-talet haft en ökning av andelen barn som riskerar ekonomisk utsatthet, medan det har skett en minskning i till exempel Norge.

De barn som riskerar att växa upp under ekonomiskt mycket knappa resurser är oftast barn till ensamstående mammor och barn till utrikesfödda föräld-

rar. Det är vidare tydligt att den största andelen barn som befinner sig i riskzonen är barn mellan noll och fem år. Det är främst barn till arbetare eller lägre tjänstemän, barn till studerande och barn till arbetslösa som är särskilt utsatta.

Den ovan nämnda rapporten visar på flera negativa konsekvenser av att växa upp i mindre ekonomiskt starka familjer. Många barn saknar tillgång till eget rum. De har oftare en otrygg närmiljö. De deltar mindre frekvent i organiserade fritidsaktiviteter, tillbringar mindre tid i fritidshus och reser mindre. Oroväckande är att rapporten visar att dessa barn i mindre utsträckning umgås med kamrater på fritiden samt att de har ett mindre socialt umgänge.

Forskning har visat att barn som utsätts för ekonomiska problem under de tidiga barnåren har tendenser att utveckla svårigheter på fler områden såsom hälsa och kognitiv utveckling. Ju lägre ålder desto mer negativ påverkan. De barn som främst ligger i riskzonen är under fem år. Ekonomiska svårigheter under barndomen har även kopplingar till ohälsa i vuxenlivet.

Att leva under snåla ekonomiska ramar är jobbigt i sig. Att dessutom känna att man inte har makt att förändra sin situation gör situationen än värre. Det finns ingen genväg för att bryta denna situation. Det som behövs är en offensiv politik för tillväxt. En politik som främjar sysselsättning och arbetstillfällen så att föräldrar får möjlighet att arbeta och försörja sig är samtidigt en politik för färre fattiga barn.

En annan väg ut ur fattigdomsfällorna är att se över marginaleffekterna för barnfamiljer. Ofta finner de att en ökad ansträngning visserligen kan ge en högre lön på pappret, men att det mesta av det äts upp av skatter, minskade bostadsbidrag och höjd barnomsorgstaxa. Bostadsbidragen måste helt eller delvis ersättas av generella stöd, som det skatteavdrag och barnkonto som beskrivits under rubriken Tid för barnen.

Familjer som tar emot socialbidrag har en lång väg till ekonomisk trygghet. Arbete i stället för bidrag måste bli politikens allmänna inriktning. Därför ska en jobb- och utvecklingsgaranti införas för personer som kan arbeta men som har slagits ut från arbetsmarknaden. Garantin beskrivs närmare i Folkpartiets arbetsmarknadsmotion.

Folkpartiet har tidigare förordat att barn alltid bör få disponera en del av sina inkomster för egen räkning utan att det påverkar föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd för barnet. Detta gäller särskilt inkomster från feriearbete. Folkpartiet menar att försörjningsstödet inte bör påverkas av dessa barns inkomster upp till ett halvt basbelopp per år. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Skuldsatta barn

Enligt statistik från Riksskatteverket finns det ca 4 300 barn under 18 år i Kronofogdens register över obetalda skulder. Dessa barns skulder uppgår totalt till drygt 35 miljoner kronor.

Skulderna kan delas in i två huvudgrupper, nämligen sådana skulder som föranletts av vårdnadshavarens agerande eller brist på agerande (skatter, for-

donsrelaterade skulder med mera) och skulder som barnen själva har åsamkat sig (böter och skadestånd).

Barn kan äga tillgångar och ådra sig skulder. Men barns rättshandlingsförmåga är begränsad, vilket bland annat innebär att ett barn inte kan ingå avtal utan vårdnadshavarens samtycke.

Trots detta har många barn ändå skulder som härrör från avtal som föräldrarna inte har samtyckt till. Reglerna i föräldrabalken tycks inte vara särskilt kända och tillämpas därför sällan i praktiken.

Glädjande nog har såväl antalet barn som totala skulderna minskat under den senaste tiden men problemet är ändå alltför stort. Enligt såväl barnkonventionen som intentionerna i föräldrabalken ska vårdnadshavare inte kunna skuldsätta sina barn. Vissa förbättringar har skett, men Folkpartiet begär i en separat motion om skuldsatta barn att regeringen återkommer med lagförslag om betalningsansvar när fordon registrerats på barn, samt att ytterligare åtgärder utreds vad gäller kapitalvinster och betalningsskyldighet i vissa fall.

Vräkningar

En rapport av forskaren Anders Nilsson visar att uppskattningsvis 1 000 barnfamiljer i Sverige vräks från sina hem varje år. Den huvudsakliga orsaken till vräkningarna är att familjerna har hyresskulder.

En vräkning innebär ett stort och traumatiskt ingrepp i barnens tillvaro. Förutom att de mister sina hem och att ägodelarna magasineras måste de kanske också byta daghem och skola med allt vad det innebär.

Problematiken kring hyresskulder och vräkningar uppkommer först när familjer som haft tillräckliga inkomster eller redan fått socialbidrag till hyran ändå inte har betalat den. Föräldern brister kanske i förmågan att hantera pengar eller prioriterar andra utgifter. Det förekommer också att dessa föräldrar tidigare har haft hyresskulder som socialtjänsten betalat och de förväntar sig samma ekonomiska hjälp igen.

Socialtjänstlagen bygger på frivillighet och samförståndslösningar. När någon av olika anledningar inte klarar att sköta sin ekonomi kan socialtjänsten erbjuda den enskilde hjälp att hantera ekonomin. Den enskilde lämnar då en fullmakt till socialtjänsten, som dock kan återtas så snart den enskilde så önskar.

Men i de fall föräldrar inte tar ansvar för barnens boende är det därför rimligt att socialtjänsten har möjligheter att agera utifrån vad som är bäst för barnet. Respekten för den vuxnes integritet och självbestämmande får inte ha företräde framför hänsynen till barns bästa.

För att kunna sätta barnen i främsta rummet borde socialtjänsten få befogenhet att både kunna betala in beviljat ekonomiskt bistånd avseende hyra direkt till hyresvärderna samt även under en tidsperiod förvalta den enskildes inkomster av annat slag om erfarenheter visar att hyran inte betalas trots betalningsförmåga. Detta tillfälliga ingrepp kan vara nödvändigt om barns bästa i vräkningsärenden ska kunna tillgodoses.

Vi anser, likt utredningen Ekonomiskt utsatta barn, att åtgärder ska sättas in för att upprätthålla statistiska register över hemlösa barn. Likaså anser vi att det är av stor vikt att utreda hur många barn som vräks ur sina hem varje år. Detta för att få en bild av hur pass stort problemet är.

Barn med psykiska problem

I dagens Sverige mår de allra flesta barn bra. Men tyvärr har gruppen barn vars psykiska hälsa sviktar ökat påtagligt. Trots att barnkonventionen slår fast principen om barnets rätt till liv och utveckling i artikel 6, så ökar i dag köerna till de psykiska barn- och ungdomsmottagningarna lavinartat och har fördubblats under en tioårsperiod. Folkpartiet kräver att vård ska garanteras inom en månad för de flesta diagnoser, bland annat inom barn- och ungdomspsykiatrin.

Orsakerna till att barn mår dåligt är många. Det ökade tempot i samhället gör att flera barn utsätts för stress i sin vardag. Det kan vara tidiga morgnar till dagis, hög takt i skolan och vid skolmåltiden eller allt för många fritidsintressen. Men stressen kan också komma ur ångest och oro för en jobbig hem-situation, missbruk eller sociala svårigheter.

Andelen ungdomar som uppger i undersökningar att de mår dåligt har ökat stadigt de senaste 15 åren. Enligt en undersökning uppger 28 procent av flickorna och 11 procent av pojkarna i åldern 16–18 år att de ofta känner sig ledsna och nere.

Antalet flickor som skär sig själva med rakblad eller på liknande sätt skadar sig själva ökar enligt Socialstyrelsens kartläggning. Gruppen av flickor som tillgriper dessa handlingar är heterogen. Många har depression och/eller ångest, en del uppges ha sociala problem. En grupp beskrivs som skolstres-sade flickor med höga ambitioner. Det finns en viss överlappning mellan olika grupper.

Det förefaller som att självskadebeteende har blivit ett sätt att tillfälligt eller på längre sikt hantera många olika sorters problem hos unga flickor. Anmärkningsvärt är dock att mer än hälften av flickorna uppges ha varit utsatta för allvarliga kränkningar. Av de flickor som har varit intagna på SiS-institutioner, uppskattas att en tredjedel av flickorna har skadat sig själva.

I dag är köerna till barn och ungdomspsykiatriska kliniker och behandlingsinstitutioner mycket långa. Barnombudsmannen har kartlagt väntetiderna till dessa institutioner och sett att kötiden varierar mycket i landet men kan vara upp till ett år. Ett barn eller en ungdom i utveckling kan inte vänta på vård under så lång tid. De behöver snabb professionell hjälp.

Vi vill därför införa en månads vårdgaranti i barn- och ungdomspsykiatrin. Den som inte får vård inom en månad ska kunna vända sig till ett annat lands-ting eller en annan vårdgivare som är godkänd av ett landsting. Eftersom vi vill stimulera alternativa vårdgivare i stället för att som regeringen förbjuda dem, så kommer det verkligen att finnas någon annan att gå till om lands-tinget har för långa köer.

Psykiska problem som självmordstankar och självskaðebeteende kräver kunskap för att upptäckas. Det behövs forskning för att utveckla metoder att så tidigt som möjligt identifiera de barn som behöver stöd, och för att hitta vägar att behandla problemen. Den kunskap som redan finns måste spridas till föräldrar, skolhälsovård, lärare och andra som kommer i kontakt med barn.

Självmord

Självmordstalen totalt gick ned under 1990-talet, men inte i åldersgruppen 15–25 år. Självmordsproblematiken går oroande långt ned i åldrarna. I enkätundersökningar i Stockholms högstadie- och gymnasieskolor rapporterar 7 procent av pojkarna och 22 procent av flickorna i årskurs 8 att de haft självmordstankar under det senaste året. Av pojkarna anger 3 procent och av flickorna 8 procent att de försökt begå självmord någon gång under sitt liv. Samtidigt är det betydligt fler pojkar än flickor som verkligen begår självmord, eftersom de väljer mer våldsamma metoder. Liknande uppgifter finns från studier i Uppsala och Göteborg. Det behövs fler behandlingsinstitutioner, dagverksamhet och bättre stöd i skola och sjukvård av professionell personal.

Genom en effektiv förebyggande verksamhet skulle självmordstalen kunna minskas ytterligare. I ett utbildningsförsök på Gotland gavs information om självmordsprevention till distriktsläkare. Självmordsfrekvensen gick ned 60 procent under försöket. Efter ett par år försämrades statistiken igen, så arbetet måste vara uthålligt och långsiktigt, det räcker inte med en engångsinsats.

Sedan dess har en del gjorts. I dag finns nationella riktlinjer för självmordsprevention. Men riktlinjerna är inte alltid kända och använda. Informations- och fortbildningsarbetet på området måste förstärkas. Socialstyrelsen bör på ett mer kraftfullt sätt använda sig av sina tillsynsbefogenheter.

Riksorganisationen för suicidprevention och efterlevandes stöd (Spes) och andra liknande organisationer gör en ovärderlig insats. Hit kan självmordsbenägna personer och deras anhöriga vända sig för hjälp och stöd. Deras arbete bör på olika sätt underlättas och stimuleras.

Ätstörningar

Anorexi och bulimi drabbar mer än en av hundra tonårsflickor och mer än en av tusen tonårspojkar. Dödligheten är stor i denna sjukdom. Här behövs framför allt fler behandlingsplatser för unga, vilket brister i stora delar av landet. Det behövs också mer forskning kring ätstörningar för att studera bakomliggande faktorer. Det behövs också mer kunskap och information till föräldrar och skolpersonal. Ofta krävs varierande individuell behandling med samverkan med ungdomens familj. I Stockholms läns landsting infördes 2001, under den borgerliga perioden, en vårdgaranti som omfattade den specialiserade ätstörningsvården. Tyvärr kan inte den nuvarande socialdemokratiska ledningen upprätthålla garantin trots larmrapporter om det stora behovet av insatser för personer med ätstörningar.

Funktionshinder

Barnkonventionen har en egen artikel när det gäller barn med funktionshinder där rätten till ett fullvärdigt och anständigt liv slås fast. Rapporter från Barnombudsmannen visar att både i skolan och på fritiden finns ett utanförskap för barn och ungdomar med funktionshinder. Barn med funktionshinder är ännu mer osynliga än barn generellt när det gäller att vara delaktiga och framföra sina synpunkter. Samma förhållande råder i den allmänna debatten, i tidningar och andra medier.

Precis som många vuxna funktionshindrade tvingas avstå från vissa jobb, fritidsintressen och andra aktiviteter på grund av att samhället inte är tillräckligt tillgängligt så drabbas också barn med funktionshinder av detta. Det fria skolvalet existerar inte för dessa barn, eftersom alla skolor inte är handikappanpassade. Rädda Barnens undersökning från 2002 visar att fritidsgårdar, simhallar, biografier, restauranger och kaféer alltför ofta inte är tillgängliga för barn och ungdomar med funktionshinder. Endast biblioteken fick beröm. Den främsta orsaken till denna diskriminering är okunskap. Men ibland är det en medveten prioritering – andra intressen får gå före. Båda skälen är oacceptabla. Kunskap om funktionshinder måste öka bland beslutsfattare. Det är lika viktigt för barn och ungdomar med funktionshinder att välja skola och fritidsintressen som för icke funktionshindrade.

Många kommuner är mycket restriktiva med färdtjänst till barn och ungdomar med funktionshinder. Det är en felsyn att de inte skulle behöva färdtjänst. Föräldrar kan inte alltid finnas till hands under dagtid. Alla föräldrar har heller inte tillgång till bil, vilket kan krävas då allmänna kommunikationer inte fungerar eller finns att tillgå. Att träffa kompisar och att delta i samma fritidsaktiviteter efter skoltid som kamraterna kräver möjlighet till transport med hjälp av färdtjänst.

Våren 1996 försämrades handikappreformen genom nedskärning av möjligheterna till personlig assistans. En av effekterna blev inskränkning av att kombinera personlig assistans med andra LSS-insatser i förskola och skola. Folkpartiet protesterade mot detta. Vi anser att assistentens insatser behövs för att ge eleven trygghet i att allt kring hans eller hennes person fungerar så bra att övriga krafter kan användas till att satsa på skolarbetet eller i den pedagogiska leken. Folkpartiet kräver att rätten till personlig assistans i förskola och skola ska återinföras. Dessa frågor ingår även i Folkpartiets motion om funktionshinder, där våra yrkanden finns.

Neuropsykiatriska funktionshinder

En grupp av barn, som fått större uppmärksamhet under senare år är de barn som har neuropsykiatriska diagnoser som damp/ADHD och Aspergers syndrom. Här behövs mer kunskap både bland personal i förskola och skola och bland föräldrar, och nya kunskaper behöver tillämpas. Om dessa barn inte får det bemötande de behöver kan ytterligare psykiska problem förvärra deras situation. De riskerar också att hamna i utanförskap och kriminalitet.

Vi vill att regeringen utarbetar ett handlingsprogram, där kunskap tas till vara i syfte att förbättra livskvaliteten för dessa barn och ungdomar. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Förbättra utbildningen för de funktionshindrade

För att kunna ge en likvärdig utbildning över hela landet och inom olika skolformer vill Folkpartiet liberalerna införa en nationell skolpeng, vilket innebär att staten betalar pengar till den skola som eleven går på, oavsett skolform och huvudman. Skolpengen ska variera utifrån elevernas förutsättningar och behov.

Därmed möjliggörs friheten att välja skola också för elever med olika funktionshinder. Den utökade skolpeng de får med sig ska kunna finansiera en plats på en sär- eller specialskola, eller en anpassad skolgång i en vanlig skola. Skolverket har nämligen i sin rapport om kvalitet i särskolan konstaterat att valfriheten är särskilt begränsad för särskolans elever.

Den parlamentariska kommitté som fått namnet Carlbeckkommittén har nyligen kommit med sitt slutbetänkande om utbildning för utvecklingsstörda. Folkpartiet har inom flera områden fått gehör för viktiga ståndpunkter. Som exempel kan nämnas ökad tyngdpunkt på kunskaper, träningsskolans avskaffande, rätten att välja skola, föräldrarnas utökade rätt att bestämma, möjligheter för alla vuxna – även de med utvecklingsstörning – att få utbildning på grundläggande nivå, behovet av fler speciallärare, utbildning för assistenter med mera. Dessa förslag måste nu omsättas till verklighet.

Samtidigt finns vissa områden där betänkandet inte är bra nog. Bland annat har kommittén ingen lösning på de problem som Folkpartiet vill lösa med den nationella skolpengen.

Folkpartiet liberalerna har varit pådrivande när det gäller att ge elever med flerhandikapp möjlighet att gå i samma skolor som alla andra. Vi anser dock att för vissa barn och ungdomar med utvecklingsstörning kan det även finnas behov av specialskolor. De statliga specialskolorna, som trots stora protester blev nedlagda, kunde erbjuda elever med multihandikapp en speciell kunskapsmiljö som de flesta skolor inte klarar av. Det var olyckligt att kommittén inte lyfte upp denna möjlighet.

Stödet till elever med funktionshinder i grundskolan och gymnasiet behöver öka. Speciallärarutbildningen måste återinföras och inriktas mot direkt arbete med elever i behov av särskilt stöd. Alla elever måste utan dröjsmål få de hjälpmedel de behöver för att kunna tillgodogöra sig undervisningen. Det faktum att det i dag finns bra datorhjälpmedel för många funktionshindrade får inte innebära att eleverna lämnas ensamma vid datorn utan lärarstöd. Införande av handikappkunskap i lärarutbildningen skulle bidra till förbättringar i skolan. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

En tid för utveckling

Vi liberaler är övertygade om att varje individ själv kan bestämma bäst hur den vill leva sitt liv. Men en nyckel till att kunna fatta kloka beslut är insikter om hur världen omkring en fungerar. Utbildning och bildning i ordens vida bemärkelse är avgörande för detta.

Utbildningspolitiken har i många år varit en av Folkpartiets högst prioriterade frågor. Vi har flera motioner som beskriver våra tankar i detalj, här ska bara några huvudpunkter nämnas.

Förskola

I dagens förskola förekommer det att ettåringar går i grupper med 24–25 barn. Det är helt orimligt! Folkpartiet anser att det behövs nationella riktlinjer för förskolegruppernas storlek. I ett första steg bör riktlinjen vara att inga barngrupper med 0–3-åringar får vara större än maximalt 15 barn. Personaltätheten ska öka till i genomsnitt en anställd på fem barn.

Förskolans mål måste vara att se och stödja det enskilda barnets utveckling. Det är särskilt viktigt för att tidigt upptäcka barn som behöver särskilt stöd. I dag innehåller läroplanen endast mål att sträva mot. För att tydliggöra förskolans pedagogiska ambitioner måste läroplanen kompletteras med mål som ska uppnås innan barnet lämnar förskolan.

Förskolläraryrket måste uppvärderas. Det behövs en långsiktig strategi för att öka attraktiviteten. En separat förskolläraryrkesutbildning är en viktig del i denna strategi, samt att förskolläraarnas roll i förskolan förtydligas.

Ett jämställdhetsperspektiv måste genomsyra allt arbete i förskolan. Förskolan ska ge flickor och pojkar likvärdiga förutsättningar och möjligheter att utvecklas fritt som individer utan hämmande könsroller. Många förskolor bedriver ett mycket medvetet arbete för att öka jämställdheten, och på de skolor som tagit emot dessa barn ser man tydligt vilken betydelse detta haft för hur eleverna agerar. Andra förskolor har inte kommit lika långt. Kunskap om goda exempel måste spridas över landet.

Det måste vara möjligt för föräldrar att välja alternativ till kommunens barnomsorg. Vissa vill ha en särskild pedagogik, som "I ur och skur" eller Montessori, andra vill bilda föräldrakooperativ och åter andra tycker bara att den alternativa barnomsorgen ligger bättre till än den kommunala. Det handlar inte om att den ena formen är objektivt sett bättre än den andra, utan helt enkelt om att det måste bli lättare att välja vad man vill ha.

Grundskola

Vi tror att individer är olika och lär sig på olika sätt. En del har större fallenhet för teoretiska ämnen, andra är skickliga praktiker. Skolans uppgift måste vara att ge alla elever en bra grund att stå på och utveckla de intressen och färdigheter som eleverna bär med sig. Därför måste skolan anpassas till ele-

verna i högre grad än i dag. En del kan behöva extra tid och stöd för att nå upp till målen.

Alla ämnen är viktiga i grundskolan. Det är svårt att nå målen i något ämne utan att kunna läsa, skriva och räkna ordentligt. I dagens samhälle måste även kunskaper i engelska räknas som en förutsättning för fortsatt lärande. Det måste bli accepterat att elever som har svårt att nå målen i svenska, matematik och engelska får koncentrera sig mer på de ämnena. Ett sätt att förbättra undervisningen i basämnena är att öka individualiseringen genom nivågruppering. Skolorna för de högre årskurserna ska kunna välja att införa allmän och särskild kurs i matematik, engelska och svenska.

Grundskolan ska ansvara för att eleverna får de grundläggande kunskaper som var och en behöver. Att låta elever läsa in grundskolan på gymnasiet i det så kallade individuella programmet är att sätta in insatserna alldeles för sent och att befria grundskolan från ansvar. Dessutom levererar det individuella programmet inte vad det utlovar rent kunskapsmässigt. Bara 17 procent av eleverna som börjar sin gymnasiekarriär på det individuella programmet, avslutar framgångsrikt gymnasieskolan efter fyra år.

Vi vill inte skapa ett nytt individuellt program på grundskolan, utan skapa incitament för skolorna att sätta in stöd tidigt. Men för de elever som inte fångats upp tidigare, behöver grundskolan förlänga sitt stöd. Folkpartiet anser att grundskolan ska erbjuda eleverna stöd att nå målen upp till två år efter det att skolplikten upphört.

Prov och betyg är viktiga instrument i utbildningen. Utvärderingarna är till för att undersöka att skolan genomför sitt uppdrag och för att se till att man inte missar en enda elev med stödbehov. Men tyvärr har dagens nät av prov och betyg för stora maskor för att varje barn ska kunna fångas upp. Många elever vittnar om att det inte är förrän i åttonde klass – när de får sitt första betyg – som de och omgivningen förstår att de inte kommer att kunna nå målen för grundskolan utan extra hjälp. Och då är det inte mycket tid kvar att hinna ikapp på.

Prov och betyg måste komma tidigare. Betyg ska ges redan från årskurs sex, och de skolor som så önskar ska kunna ge det tidigare. Betygsskalan ska utökas till fler steg för att ge en mer rättvis bild av elevernas kunskaper. Från årskurs ett ska alla vårdnadshavare få skriftliga omdömen om sina barns kunskapsmässiga och sociala utveckling. Utvecklingssamtalen är ett mycket bra redskap för kommunikation mellan hemmen och skolan, men de behöver kompletteras med skriftlig dokumentation.

De nationella proven ska göras obligatoriska från årskurs tre. Det är viktigt att skolorna dessförinnan använder sig av diagnostiska material och får stöd av Skolverket genom dess provbanker för att undersöka vilka elever som behöver stöd.

Folkpartiet vill införa en "Läsa-skriva-räkna-garanti", som ska ge alla elever med särskilda svårigheter i svenska och matematik rätt till extra undervisning. Det kan ske i form av ett individuellt schema, där baskunskaperna prioriteras. Dessa elever bör också ha tillgång till speciallärare och få läxläsningshjälp och extralektioner på eftermiddagar eller helger. Om det behövs, bör sommarkurser eller lägerskolor kunna anordnas för elever med svårigheter. I

sista hand bör en extra termin eller ett extra skolår erbjudas. Dessa åtgärder bör sättas in så tidigt som möjligt – redan under eller efter lågstadiet.

Gymnasieskolan

Socialdemokraterna har de senaste åren ansträngt sig för att skapa en ”jämlig” gymnasieskola. Att döma av resultatet verkar de tro, att jämlikhet uppstår när alla elever tvingas göra samma saker. Den socialdemokratiska regeringen låter alla elever läsa samma kurser i matematik, engelska, samhällskunskap med mera. Men för oss liberaler är det en självklarhet att gymnasiet måste bejaka ungdomarnas olika intressen och framtidsplaner. Eleverna har tillbragt nio år i grundskolan med att få den bas som alla behöver. De behöver inte få tre år till av samma sak.

Det är bättre att elever slutför en kortare yrkesutbildning, än att många – som i dag – hoppar av utan slutbetyg. De personer som följde de tvååriga linjerna som fanns i gymnasiet för tio år sedan, har klarat sig bra i yrkeslivet. Dagens avhoppare har däremot svårt att ta sig vidare vare sig med fortsatta studier eller genom att få ett arbete.

Barn och kultur

Barn och ungdomar ska ha god tillgång till ett rikt kulturutbud och vara prioriterade i kulturpolitiken. Barn stimuleras av att ta del av olika sätt att uttrycka sig på, att få lyssna till musik, se på teater men också i hög grad genom att själv få uttrycka sig. Genom skolan ska alla barn ges tillgång till kulturupplevelser. Musik- och kulturskolornas verksamhet ska stödjas och stimuleras så långt som möjligt.

Kulturen kan utgöra en värdefull motvikt till de ökande våldsskildringar som i dag är lätt tillgängliga för barn genom teve, video, Internet och data-spel. Programmen i radio och teve har stort genomslag i barns och ungas liv som förmedlare av kultur- och samhällsliv. Folkpartiet ser det som en viktig kulturpolitisk uppgift att säkra att Public service präglas av kvalitet och bildning, särskilt för barn och unga.

Stockholm den 30 september 2005

Marita Aronson (fp)

Solveig Hellquist (fp)

Kerstin Heinemann (fp)

Gabriel Romanus (fp)

Hans Backman (fp)

Anita Brodén (fp)

Jan Ertsborn (fp)

Karin Granbom (fp)

Christer Nylander (fp)

Erik Ullenhag (fp)

Mia Franzén (fp)

Linnéa Darell (fp)

Helena Bargholtz (fp)

Anne-Marie Ekström (fp)

Eva Flyborg (fp)

Liselott Hagberg (fp)